

HAMID OLIMJON HAYOTI VA IJODI.

Shoymardonova Fotima

*Surxondaryo viloyati. Termiz shahri Termiz davlat universiteti
akademik litseyi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri bo'lgan Hamid Olimjonning boy va sermazmun hayoti va ijodi, ayniqsa, uning she'riy merosi haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *Hamid Olimjon, adabiyot, shoir, she'riyat, ijodkor, asar, dramaturg.*

Insoniyat tug'ilibdiki, umri davomida qilgan amallari bilan insonlar qalbida qolishi qaysidir ma'noda hayotda iz qoldirishi uning o'ziga bog'liq. Biz yashayotgan bu ona zaminimiz O'zbekistonda ham o'z hayot yo'li, ijodi bilan ko'plab ajdodlarimiz yashab o'tishgan.

Bulardan yosh bo'lishiga qaramay millionlar qalbini zabt etgan asarlari, hayot yo'llari bilan o'z avlodlariga chinakam namuna bo'la olgan Hamid Olimjonni yodga olsak arziydi. Bu ijodkor haqida so'z yuritadigan bo'lsak, uning serqirra ijodidan tashqari hayot yo'llariga ham nazar solmaslikning iloji yo'q.

Iste'dodli shoir, dramaturg, olim va jamoat arbobi Hamid Olimjon 1909-yil 12-dekabrda Jizzax shahrida dunyoga keldi. 1923-yil Narmimonov nomidagi boshlang'ich maktabni tugatgach, Samarqand pedagogika bilim yurtida, so'ng Pedakamediya 1926-yil o'qidi. Hamid Olimjon talabalik yillaridanoq she'riyatga qiziqdi. Uning asarlari 1926-yilda Zarafshon gazetasida chiqqan boshladi.

Hamid Olimjon talabalik yillaridayoq she'riyatga qiziqdi. Uning asarlari 1926 yildan «Zarafshon» gazetasida chiqqan boshladi. 1927 yilda shoir mazkur ro'znoma muharririyatiga ishga o'tdi. Hamid Olimjonning «Ko'klam» nomli ilk she'riy to'plami 1929 yilda bosilib chiqdi.

Shundan so'ng «Olov sochlar» (1931), «O'lim yovga» (1932), «Poyga» (1932) kabi she'riy to'plamlari nashr etildi. Davr bilan birga odim tashlagan, o'z ijodida xalqimizning mehnat jabhasidagi qahramonligini tasvirlagan shoir 30-yillarda qator ajoyib lirik she'rlar bilan birga «Zaynab va Omon» dostonini yaratdi.

Hamid Olimjon she'riyatining lirik qahramoni — zamon bilan baravar odim otuvchi, vatanparvar, shodlik va baxt taronalarini kuylovchi insondir.

O'zbekiston Fanlar akademiyasining muxbir a'zosi (1943) Hamid Olimjon o'zbek adabiyotining dolzarb masalalari bo'yicha qator ilmiy-tanqidiy asarlar yaratdi. Hamid Olimjon A. S. Pushkin, L. N. Tolstoy, M. Gorkiy, V. Mayakovskiy, A. Serafimovich, T. Shevchenko, M. Lermontov, N. Ostrovskiy, A. Korneychuk asarlarini tarjima qildi. O'zbek xalq og'zaki ijodining ajoyib durdonasi «Alpomish» dostoni birinchi marta Hamid Olimjon tomonidan nashrga tayyorlanib (1938), chop etildi. U Alisher

Navoiyning 500 yilligini o'tkazish yubiley qo'mitasining a'zosi sifatida ulug' shoir hayoti va ijodi yuzasidan ilmiy-tadqiqot ishlarini olib bordi.

Hamid Olimjon 1939 yildan to umrining oxirigacha O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasiga rahbarlik qildi. Baxt va shodlik kuychisi Hamid Olimjon 1909 yil 12 dekabrda Jizzax shahrida tug'ilgan. Otasi vafotidan so'ng u bobosi Azim bobo va onasi Komila aya qo'lida tarbiyalanadi.

Shoir 1923 yilda o'rta maktabni tugatib, Samarqandda pedagogika bilim yurtida, so'ngra Pedagogika akademiyasida o'qiydi. U o'qishni tamomlab, Toshkentga keladi va ko'pgina ro'znomalarda, yozuvchilar uyushmasida, Til va adabiyot institutida faoliyat yuritadi, ikkinchi jahon urushi arafasida O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasiga kotib bo'ladi, 1935 yilda Zulfiyaga uylanadi. Hamid Olimjon 1944 yil 3 iyulda avtomobil halokati tufayli vafot etadi. Uning qabri Birodarlar qabristonidadir.

Hamid Olimjonning «Kuychining xayoli» she'rida Fozil Yo'ldosh o'g'lining badiiy olami, baxshining jamiyatdagi, xalq ma'naviy hayotidagi o'rni ko'rsatib berilgan, baxshi aytgan dostonlarda xalq hayoti, tarixi, madaniyati, udumlari aks etgani tasvirlangan. «Sevgi» she'rida mahbubaning hayot maydonlarida kurashayotgan yor ortidan borish syujetidan foydalanilgan.

Asarlari: «Kimdir» (1926, ilk she'ri), «Ko'klam» (1929, ilk she'riy to'plami), «Tong shabadasi» (1931, hikoyalar to'plami), «Olov sochlar» (1932, she'riy kitob), «Daryo kechasi» (1936), «Sherlar» (1937), «O'lka», «Oygul bilan Baxtiyor» (1937 yil, 16-26 noyabr kunlari yoeilgan), «Baxt» (1940), «Nima bizga Amerika!», «Temir qonun», «Zaynab va Omon» (ikki qizni tarbiyalab voyaga yetkazgan Anor xola obrazi berilgan), «Holbuki tun» (tun qo'ynida borliq haqida o'ylar ifodalangan), «O'zbekiston», «Roksananing ko'z yoshlari» (voqealar Shahrixonda bo'ladi, qahramonlari: Vova, Rokzana, Sora), «Semurg', Parizod yoki Bunyod», «O'rik gullaganda» (Hasan Qayg'i degan qozoq oqinining fojiali qismati asosida yozilgan), «G'azal», «Chimyon esdaliklari», «Baxtlar vodiysi (1930-yillar bayroqdor bo'lgan she'r), «Baxt to'g'risida», «Qo'lingga qurol ol», «Jangchi Tursun» (ballada), «Ishonch», «Xat», «Muqanna» (1942), «Ofeliyaning o'limi», «Kuygay», «Jinoyat» dramasi va boshq.

Hamid Olimjon «Daryo kechasi» (1936), «O'lka» (1939), «Baxt» (1940) to'plamlari, «Ikki qizning hikoyasi» (1935—1937), «Oygul va Baxtiyor» (1937), «Semurg'» (1939) dostonlari bilan o'zbek she'riyatida romantik tasvir tamoyillarining qaror topishiga katta hissa qo'shdi. Ikkinchi jahon urushining olovli yillarida uning «Muqanna» nomli she'riy dramasi yaratildiki, u hanuzgacha dramaturgiyamizning go'zal namunalaridan biri bo'lib kelayotir. Uning «Jinoyat» dramasi zamonaviy mavzuda yozilgan. Bu davrda uning bir necha she'riy to'plamlari bilan bir qatorda «Jangchi Tursun», «Roksananing ko'z yoshlari» kabi qator balladalari ham yaratildi.

1939- yildan to 1944-yilda avtomobil halokatiga uchrab ,dunyodan ko'z yumganiga qadar O'zbekiston Yozuvchilari uyushmasiga rahbarlik qildi. Shoir o'zining „Daryo kechasi “ (1936) , „Chirchiq sokillsrda “ , (1937) , „O'lka“ (1939) , „Baxt“ (1940) to'plamlari , „Ikki qizning hikoyasi “ (1935-1937) , „Oygul bilan Baxtiyor“

(1937) , „Zaynab va Omon “ (1938) , „Semurg “ (1939) dostonlari bilan o'z davrining ilg'or g'oyalarini tarannum etgan . Ikkinchi jahon urushinig olovji yillarida uning „Muqanna “ nomli she'riy dramasi yaratildiki , u hanuzgacha dramaturgiyamizning gultoji bo'lib kelayotir . Iste'dodli shoir Hamid Olimjonning ko'pchilik asarlari qardosh xalqlar va xorijiy xalqlar tillariga tarjima qilingan .

Hamid Olimjonning she'rlari, tematik yo'nalishi va g'oyaviy badiiy mazmuni bo'yicha boshqa ko'plab adiblarimizning asarlari bilan o'xshash bo'lsa-da, uning she'rlari o'zining soddaligi, ravonligi va chuqur xalq ruhiga mosligi bilan ajralib turadi.

Unga xos xususiyat shundaki, Hamid Olimjonning she'rlari xalq dostonlari, qo'shiqlar va termalar kabi sodda va ravon bo'lib, o'quvchining nafasini to'xtatmaydi va tushunilishi qiyin bo'lgan jumlar yoki kino uslubida ishlatilgan iboralarga deyarli o'rin bermaydi.

Shuning uchun uning she'rlari birinchi o'qishda yoki kitobxonning ongiga va qalbiga osonlik bilan kirib boradi va uzoq vaqt xotiradan chiqmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ҳамид Олимжон Ўрик гуллаганда. Шеърлар ва драма. Тошкент, Адабиёт ва санъат нашриёти, 1990, 45
2. Azimova Sarvar . Hamid Olimjon adabiyoti. T:1967.
3. Mamajonov S. Shoir dunyosi. T: Adabiyot va san'at, 1974, 224b
4. H. Olimjon. Tanlangan asarlar. Toshkent. 1951. 87-bet.